

ბატონო დავით!

შენი წერილი მივიღე. პასუხი დამიგვიანდა. შინდოდა პირადათ
მენახე, მაგრამ ველარ მოვახერხე. პარიზში იშვიათად ვარ ხოლმე

ეს წერილი ცალკე ფურცელზეა დაწერილი უთარილოდ. ალბათ ზემო-
მოცემულ წერილთან ერთად არის გამოგზავნილი, თუმცა სხვა მელნითაა და-
წერილი (პ. შ.).

და როდესაც მოვდივარ, საქმეებს ვერ ვასწრობ. ეხლა კიდევ ტარიფი გავვიძვირეს. მე მაინც იმედი მაქვს, რომ მოკლე დროში განახავ და მაშინ მოვილაპარაკებთ. ეხლა მხოლოდ შემძლია ვთქვა, რომ შეუძლებლად მიმაჩნია ვინმემ გისაყვედუროს შენი წიგნის გამოცემის შესახებ, პირიქით, ეს დიდი, ფრიად დიდი ღირსებაა და დიდათ მოსაწონი საქმე, რომ ასეთი წიგნის გამოცემა შესძელი. ამა თუ იმ მიმართულებას ხელოვნებაში შეიძლება საზოგადოება, დიდი თუ მცირე ნაწილი, სულერთია, არ თანაუგრძნობდეს, მაგრამ ეს მიმართულება ახსნილი და განმარტებული უნდა იყოს და მისი წარმოშობა და ევოლუცია გარკვეული. ამას გვიხსნის და გვირკვევს შენი წიგნი და ამასთან აშკარათ ყოფს, რომ შენ დიდათ ნაყოფიერად გიმუშავია. ნუ მიაქცევ ყურადღებას იმ მკაცრ რეცენზიას, რომელიც ერთს ტფილისის გამოცემაში წავიკითხე შენი წიგნის გამო, განავრძე ისე მუყაითად, როგორც დაიწყე ხელოვნების შესწავლა იმ სახელმწიფოებისა და ხალხებისა, რომელთა ქონდათ გავლენა ქართულს ხელოვნებაზე, ასეთია ხელოვნება ბაბილონურ-ხეთურ-ეგვიპტური, ბიზანტიური, სასანიდური-სპარსული და საზოგადოთ მცირე აზიისა. ამით დიდ სამსახურს გაუწევ და ბევრის გამორკვევა შეგეძლება ქართულ ხელოვნების დარგებში. ამბობენ ვუღიაშვილის წიგნიც გამოვიდაო, მე არ მინახავს, დიდათ მაინტერესებს. ავალიშვილის მიერ შენთვის გადმოცემული ჩემი წიგნი მივიღე. როგორც დაინახავდი, თუ გადაათვალიერე, დიდი პოლემიკა იმართება იაფეტურ თეორიის გარშემო. წინეთაც გთხოვე და ეხლაც გთხოვ, მიიღე ყოველგვარი ზომა, რომ სარგისმა მისი ნაწერები გამოგიგზავნოს. შეაარდნაძეს მისწერე და ის მოგიხერხებს. დიდი მოკითხვა ქალბატონს ევგენიას ნინოსაგან და ჩემგან. თქვენც მოგიკითხათ ნინომ. ნახვამდის

შენი ეჭვ-თავაშვილი

(წერილი უთარიღოა)

* * *

19.15.25.

ძვირფასო დავით!

მივიღე შენი მშვენიერი შრომა და საუცხოვო გამოცემა. ეს პირველი მაგალითია ქართულს ენაზედ ხელოვნების დარგში და

იმედია აწ ბევრი მოყვება როგორც შენგან ისე სხვებისგან. რასაც ამ წიგნში მოკლეთ ეხები, საჭიროა ის ცალკე სტატიაში უფრო ვრცლად მოგვითხრა. კარგი იქნებოდა, რომ სურათების განმარტება დაგერთო. ახალი დარგი ხელოვნებისა ამას საჭიროებს. მაგრამ ეს წვრიმალა და სულით და გულით გილოცავ შრომის გამოცემას არსებულს ჩვენს უმწეო პირობებში. დიდის თანაგრძნობით მოკითხვა ჩემ და ნინოს მხრით ქალბატონს ევგენიას და უღრმესი მადლობა „ახალი საქართველოს“ გამოგზავნისათვის. ნეტავ ესლა როგორ არის? მარტომ მისი ავადყოფობის ამბავი გვითხრა და მით დაგვადონა. იმედია ახლა კარგათ იქნება.

ბ-ნო დავით, დიდათ გთხოვ, ერთი მოიცალო, კოლია კანდელას მოელაპარაკო და მოხვიდე აქ ერთის დღით სურათების შესახვევით, ფუჭდება უმისოთ, თანაც შესახვევი მასალა მაქედან უნდა მოიტანო, აქ არაფერი არ არის. სასყიდელს ფულს კოწია მოგცემს. შორი დროსთვის ნუ გადადებ ამ საქმეს. კიდევ სათხოვარი. ქავთარაძემ მეორე და მესამე ნომერი დამპირდა „კავკასიონისა“ დიდი ხანია, გაახსენე და გამოართვი.

ნინომ დიდი მოკითხვა!
შენი ექვ. თაყაიშვილი

* * * * *

24 იანვარი 1926 წ.
22 Rue Delambre Paris

დიდათ პატივცემულო ბ-ნო ექვთიმე!

ამას წინად, სორბონში, ვნახე ბ-ნი Gabriel Millet (ვათვალისფერებდი მის კოლექციას ფოტოგრაფიულ სურათებისა) მან მსთხოვა გამეგო, არის თუ არა ჩამოტანილი საქართველოდან (მთავრობის წამოსვლის დროს) რომელიმე საინტერესო ხელნაწერი დასურათებული მინიატურებით, მაგალითად გელათის სახარებაო და სხვ. ან საზოგადოთ რაც ბიზანტიურ ხელოვნებას ეკუთვნის. თუ რაიმე ანნაირი არის, მაშინ მათ შეუძლიან გადაიღონ კარგი ფოტოგრაფიული სურათები ამ მინიატურების და კარგად გამოსცენ თქვენთვის შენიშვნებით. ამისათვის საჭირო თანხა ერთი ამერიკული საზოგადოების ფონდიდან იქნება.

ამას გარდა ჩემმა ძმამ, სარგისმა, შემატყობინა, რომ ტფილისში ის ბექდავს „ვეფხისტყაოსანს“ სრული ტექსტით და ვა-

რიანტებით. წიგნი მარტის ბოლოში უნდა გამოვიდეს. მე, ბ-ნო ექვთიმე, გამიგონია, რომ თქვენ გაქვთ ერთი უცნობი ხელნაწერი „ვეფხისტყაოსნისა“, და რადგან ჩემი ძმის წიგნი ვარიანტებით უნდა გამოვიდეს, სასურველი იქნებოდა ამ თქვენი ვარიანტიც შიგ ადნიშნული ყოფილიყო ორიოდ სიტყვით მაინც. ეგებ შემატყობინოთ დაახლოვებით საზოგადო ცნობები ამ თქვენი ვარიანტის შესახებ, და მე ჩემს ძმას შევატყობინებდი. ჩემი ძმა დიდათ დავალებული იქნებოდა თქვენი.

მომიკითხეთ პატივისცემით თქვენი მეუღლე.

პატივისცემით დავით კაკაბაძე.

დიდათ პატივცემულო ბ-ნო ექვთიმე!

გუშინ ვიყავი Bibliothèque Nationale-ში, და გავიგე ტექსტის გადაღების შესახებ შემდეგი: ფოტოგრაფისტი რომელიც ბიბლიოთეკაში მუშაობს არის — Rapid'Photo: 58, rue de Richelieu. ამ სახლს მისწეროთ ან ისე შემატყობინებთ თუ რომელი ხელნაწერის გადაღება გსურთ; წიგნის ნომერიც უნდა შემატყობინოთ. მეტი არაფერი არაა საჭირო, არც თქვენი განცხადება ბიბლიოთეკის გამგისათვის არ არის საჭირო; ამ ფოტოგრაფს მუდმივი უფლება აქვს ბიბლიოთეკაში მუშაობისა.

ფასი შემდეგია: პირდაპირ ქალაქზე გადაღება (ესე იგი შავ ფონზე თეთრად) ღირს 2f. 75c (ზომა 29X35cm), თითო ცალი; უფრო დიდი ზომის 33X35 cm ღირს 3f 85c. შუშაზე გადაღება კი ღირს 13X18cm ზომისა — 15f. ამ შემთხვევაში ერთი ქალაქზე დაბეჭდილიც შედის ამ ფასში.

ბერძნული წიგნის შესახებ ჯერ არაფერი გამიგია.

პატივისცემით დავით კაკაბაძე